

ÚZEMÍ BÝVALÝCH STROJÍREN V HUMPOLCI

DIPLOMOVÁ PRÁCE

FUA TUL 2012 / 13

vypracovala /

Hana Procházková

vedoucí práce /

prof. Ing. arch. Zdeněk Fránek

asistent vedoucího práce /

Ing. arch. Dana Raková

E)

SADA ZMENŠENÝCH VÝKRESŮ PRO Oponenta a pro archivaci

A /

B /

C /

D /

OBSAH

1.
ANALÝZA ÚZEMÍ

2.
KONCEPT

3.
PROJEKT

4.
VYOBRAZENÍ

5.
DOPLNĚNÍ

ANALÝZA ÚZEMÍ

1

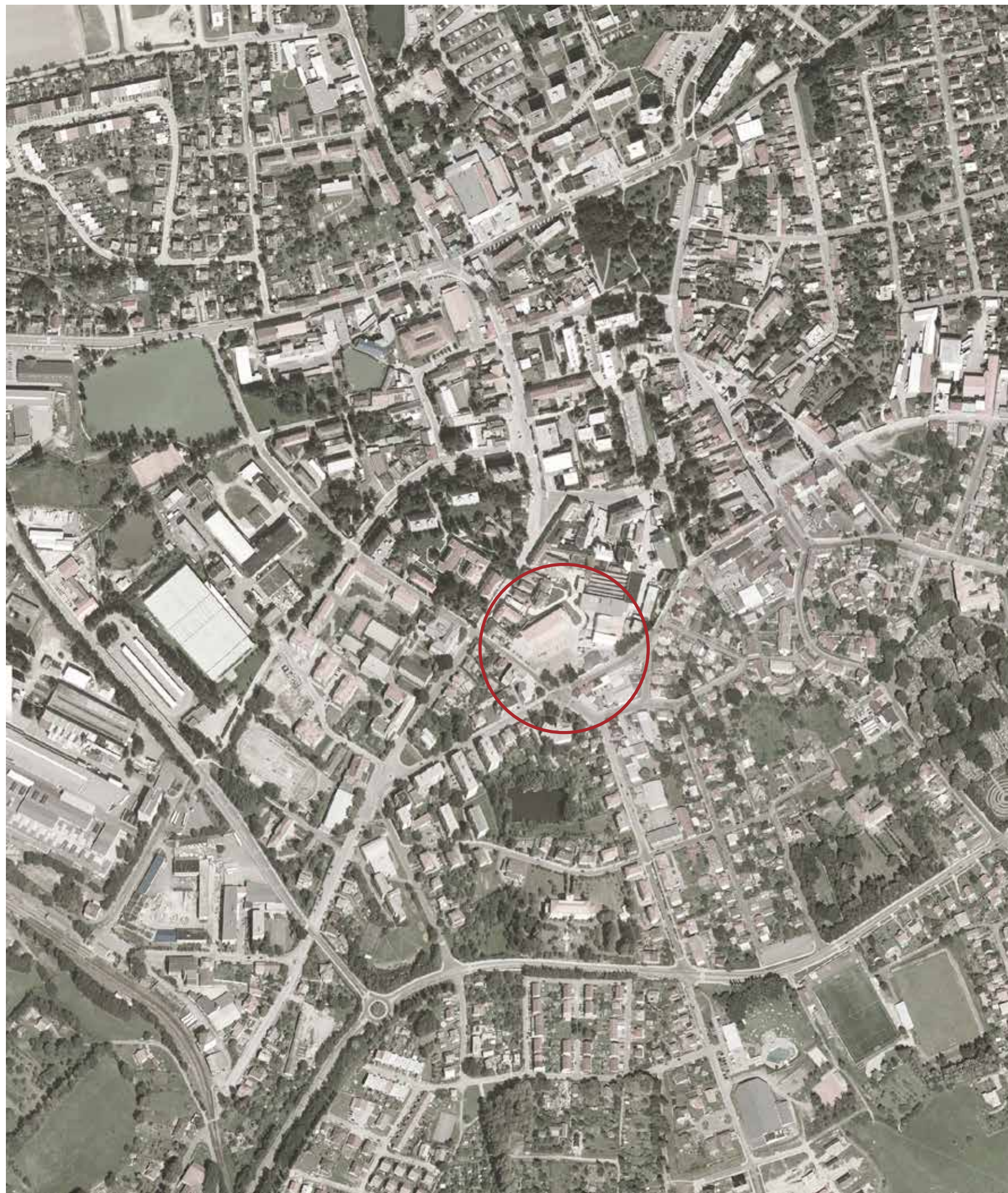

ZADÁNÍ

Autorka zvolila problematické území v rodném městě z důvodu znalosti místa a místních vztahů. Území je součástí širšího centra malého města. Přesto nedávna výstavba supermarketu, lékárny a parkoviště přinesla na území prvek periferie. Častý problém malých měst.

ŘEŠENÍ

Výzvou pro vypracování zadání projektu a pro jeho řešení byla necitlivost stávajícího zásahu v daném území, který má důsledky i pro širší urbanistické souvislosti maloměsta. Cílem je ukázat, že lze halu supermarketu – s problematickým dopadem – začlenit do klasického živého organismu města a místu poskytnout vyšší kvalitu života ve městě. Navrhuji sice prostý, ale funkční podklad pro život v rodném městě Humpolci.

Území bývalých strojírén v Humpolci, po přesunutí strojírenské výroby za město, bylo neadekvátně zastavěno halou supermarketu (1) a zbylé území slouží jako parkoviště (4) pro nakupující a návštěvníky polikliniky. V centru malého města se tedy najednou objevil prvek typický pro městskou periferii. Návrh si dává za cíl znovunavrátit území živý městský charakter, ač malého města s roztříštěnou zástavbou.

KŘÍŽENÍ CEST

Území je vymezeno jako nároží – křížení cest pod netradičním úhlem vzniklo živelným urbanistickým vývojem, nikoliv náhodným. Domy na protějších nárožích se jako nároží nechovají. Nejstarší dům – dnes cukrárna (14), z počátku 19. století, je malý dvoupatrový domek se složitým krovem, vstupuje nejvýrazněji do prostoru křížení cest. Dům polikliniky (6) – bývalá záložní spořitelna z počátku 20. století, je nejvyšší a nejobjemnější budovou na křížení. Dětská poliklinika (7), s bujným parkem vysokých smrků v prvním plánu, je nízká novostavba z 90. let.

VYMEZENÍ

letecký pohled na řešené území Humpolce

- 1 PRODEJNA POTRAVIN / SUPERMARKET
- 2 PŮVODNÍ VZROSTLÉ DUBY
- 3 PŮVODNÍ ZÍDKA PLOTU BÝVALÝCH STROJÍREN
- 4 PARKOVACÍ STÁNÍ
- 5 ZAHRADA DOMOVA PRO SENIORY
- 6 VSTUPNÍ PROSTOR POLIKLINIKY, TELEFONNÍ BUDKA
- 7 PARK PŘED VSTUPEM DO DĚTSKÉHO STŘEDISKA
- 8 TRAFIKA
- 9 ZASTÁVKA MÍSTNÍCH I DÁLKOVÝCH AUTOBUSŮ
- 10 NOVÝ KOMERČNÍ OBJEKT
- 11 LÉKÁRNA
- 12 VJEZD DO AREÁLU BÝVALÝCH STROJÍREN
- 13 VEŘEJNÉ WC
- 14 CUKRÁRNA A BUFET
- 15 ALTÁN DOMOVA PRO SENIORY
- 16 DOMOV BLAHOSLAVENÉ BRONISLAVY
- 17 AUTOOPRAVNA

situace širších vztahů

C. 1

- L LÉKÁRNA
- O OBCHOD
- R RESTAURANT / HOSPODA
- 1 KOSTEL
- 2 RADNICE
- 3 HOTEL
- 4 MUZEUM
- 5 STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA
- 6 PIVOVAR BERNARD
- 7 FINANČNÍ ÚŘAD
- 8 GALERIE
- 9 MĚSTSKÁ KNIHOVNA
- 10 ŽELEZÁŘSTVÍ
- 11 FARA
- 12 POŠTA
- 13 OBCHODNÍ DŮM
- 14 KINO
- 15 ŠKOLKA
- 16 POMOCNÁ ŠKOLA
- 17 KULTURNÍ DŮM
- 18 GYMNÁZIUM
- 19 SUPERMARKET
- 20 UBYTOVNA
- 21 CUKRÁRNA
- 22 POLIKLINIKA
- 23 POTRAVINY, MASNA, HOTEL
- 24 DĚTSKÁ POLIKLINIKA
- 25 DOMOV PRO SENIORY
- 26 AUTOOPRAVNA
- 27 DÍLNY / SKLADY S PRODEJEM
- 28 AUTOŠKOLA
- 29 POLICIE
- 30 KONFERENCEČNÍ CENTRUM, HOTEL, RESTAURANT
- 31 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA
- 32 DOMOV PRO SENIORY
- 33 ZÁKLADNÍ ŠKOLA
- 34 STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA, VYŠŠÍ ŠKOLA
- 35 MEDOVA VILA
- 36 SOKOL
- 37 AUTOBUSOVÉ NÁDRAŽÍ

stávající domy

*bouraný objekt supermarketu,
lékárna a altán
– řešení území*

vodní plochy

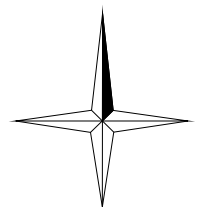
parky

hřbitov

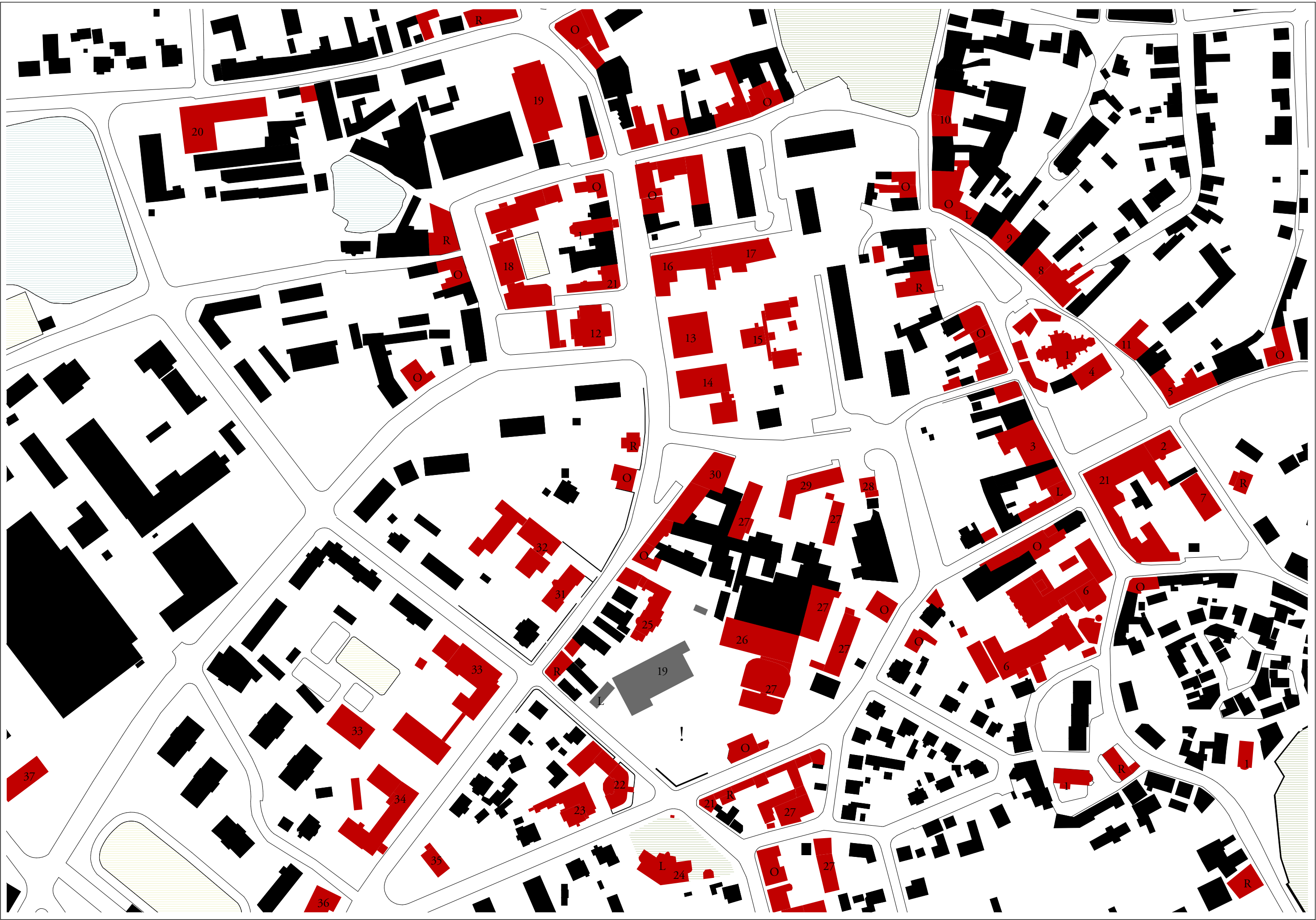
významné městské objekty

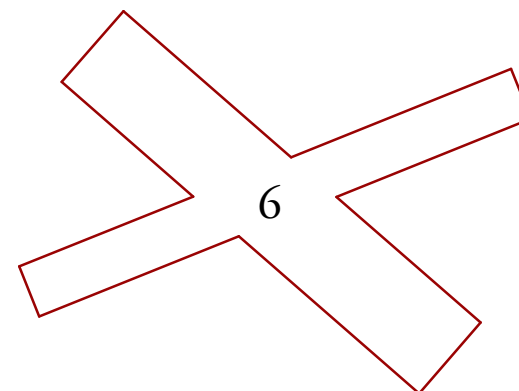
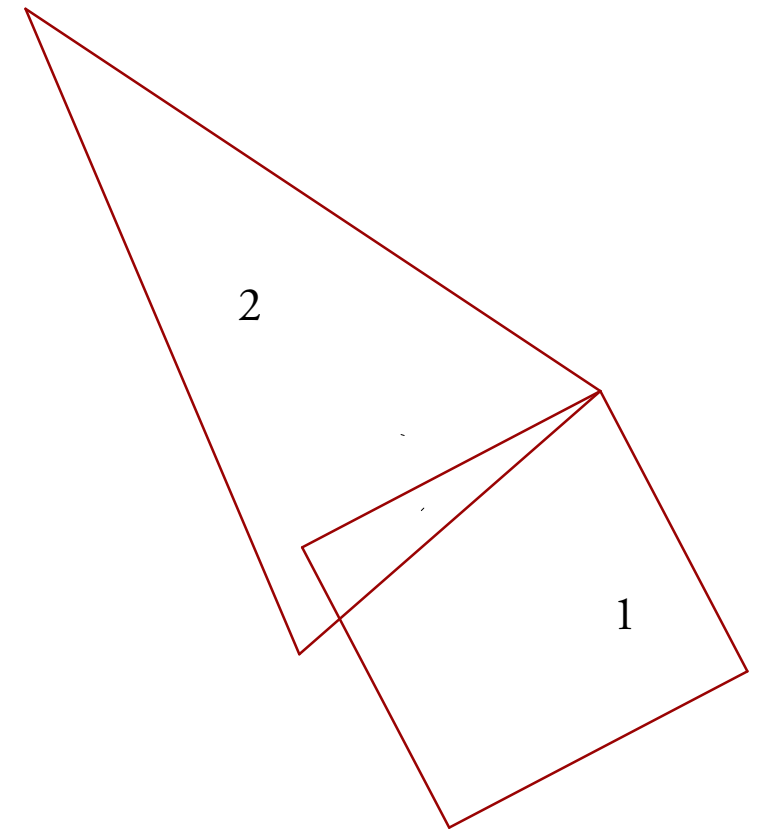
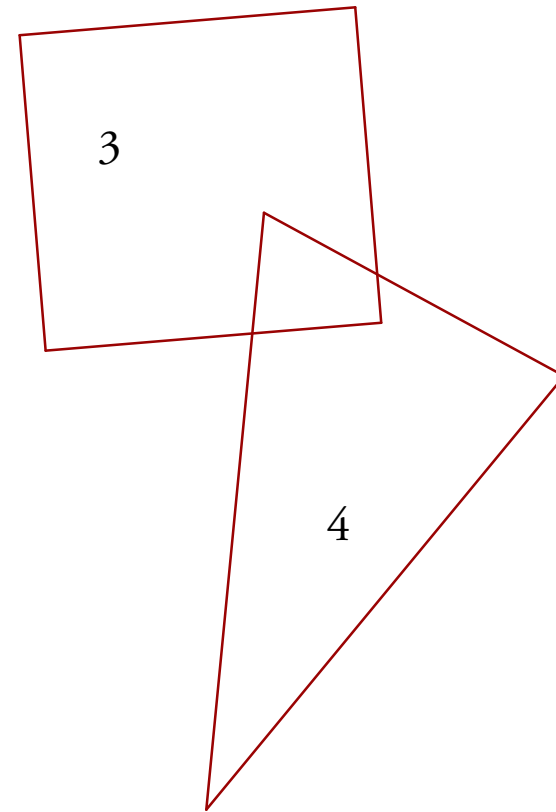
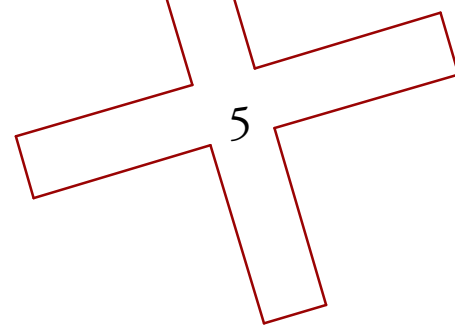
ŠIRŠÍ CENTRUM HUMPOLCE

1 : 2500

tisk na pauzák pro překrytí

CENTRA HUMPOLCE

- 1

Horní náměstí
- 2

Dolní náměstí
- 3

Havlíčkovo náměstí
- 4

veřejný předprostor hotelu a konferenčního centra
- 5

*křížení cest s kumulací funkcí
(lokální centrum menšího významu)*
- 6

*křížení cest s kumulací funkcí – řešené území
(lokální centrum velkého významu)*

MAJEKTOPRÁVNÍ VZTAHY

Řešené území bylo do nedávné doby v majetku Kongregace sester premonstrátek, které vlastní také bývalou vilu továrníka Becka – dnes Domov Blahoslavené Bronislavy. V roce 1995 byl pozemek prodán za nepřiměřeně nízkou cenu místní podnikatelce, ta následně pozemek prodala firmě Lidl, která postavila typovou neadekvátní halu supermarketu. Promarněná šance!

DOTČENÉ POZEMKY

- ☞ Lidl Česká republika v.o.s.
214/3, 214/7, 214/10, 214/14
- ☞ SJM Krtek Jindřich a Krtková Jana
214/8, 214/9
- ☞ Průša Petr Ing., Ph.D.
214/13
- ☞ průjezd do parkování přes pozemky
(věcné břemeno chůze a jízdy)
770/21, 770/20, 770/19

zdroj: <http://nablizenidokn.cuzk.cz>

STAV DNES

1
park před dětským střediskem

2
terénní rozdíly

3
autoopravna

4
zelené ostrůvky v parkovišti

5
informační tabule a poštovní schránka

6
autobusová zastávka (i dálkové a mimostátní busy)

7
lavička u skladu

8
nesourodé dláždění

9
městský mobiliář před dětským střediskem

10
dvorek skladu

11
veřejné záchodky

12
dětské středisko

13
telefonní budka před poliklinikou

14
poliklinika

15
trafika

HISTORICKÉ VZTAHY

Místo bylo dlouho nezastavěno a tvořilo okraj města. Spolu s protékajícím Pstružným potokem zahrady a rybníkem Na hrázi *(c)*. Tento stav se změnil až počátkem 20. století, kdy byl rybník zavezen a vystavěn tovární komplex Josefa Smrčky *(d,b)*. Okolí pozemku bylo zastavěno až v sedmdesátých letech 20. století, z podnětu vybudování silničního okruhu směrem na Havlíčkův Brod *(a)*. Haly strojíren fungovaly pouze do osmdesátých let, následně byl komplex přesunut na nový okraj města. V nedávné době byla hala strojíren zbourána a vystavěna hala supermarketu. Území dnes tvoří součást centra malého města. Projekt otvírá téma potenciálu bývalých industriálních areálů, které jsou dnes často vrostlé do struktury města.

HISTORIE

Urbanistický vývoj Humpolce

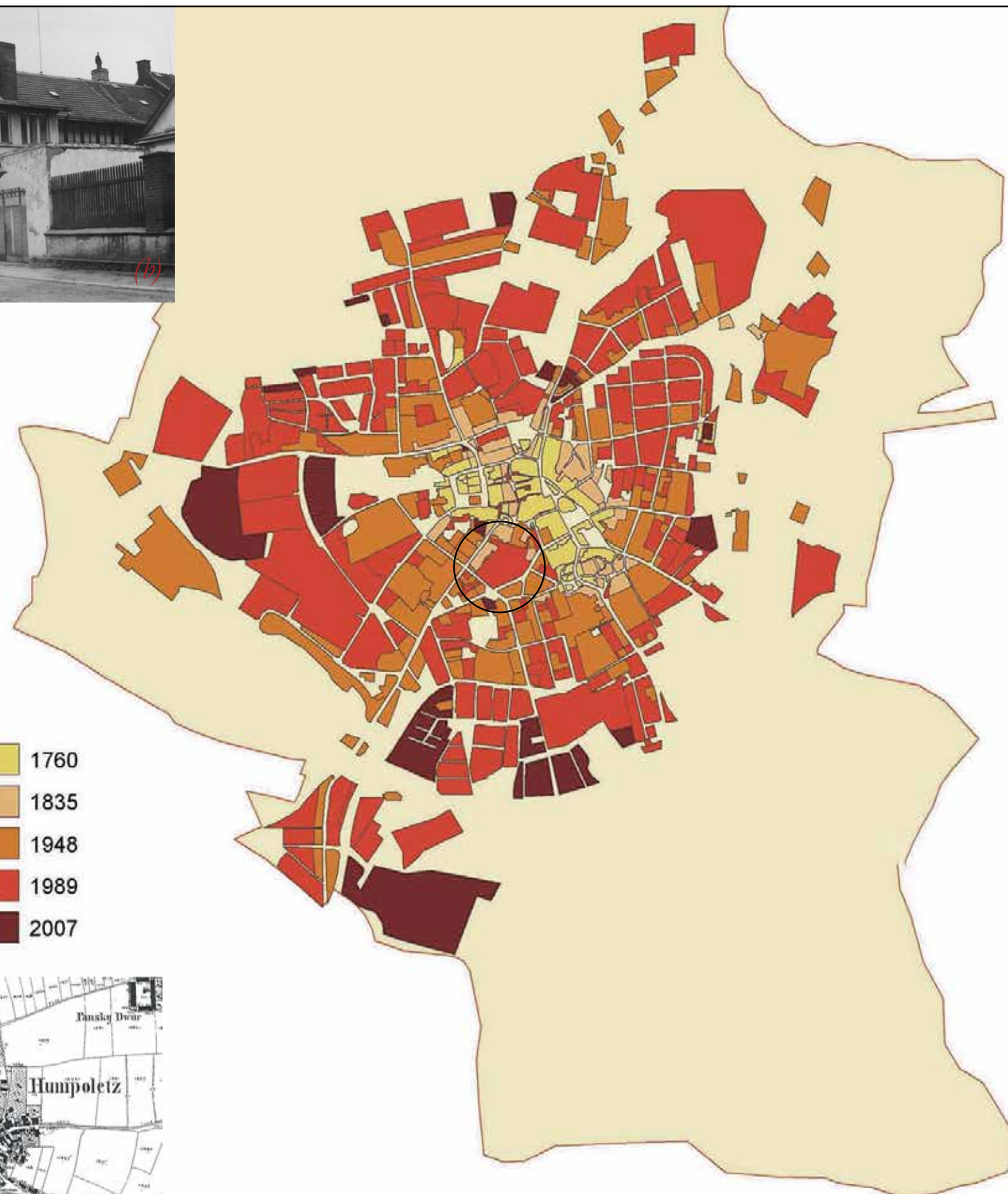
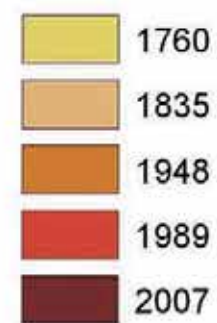
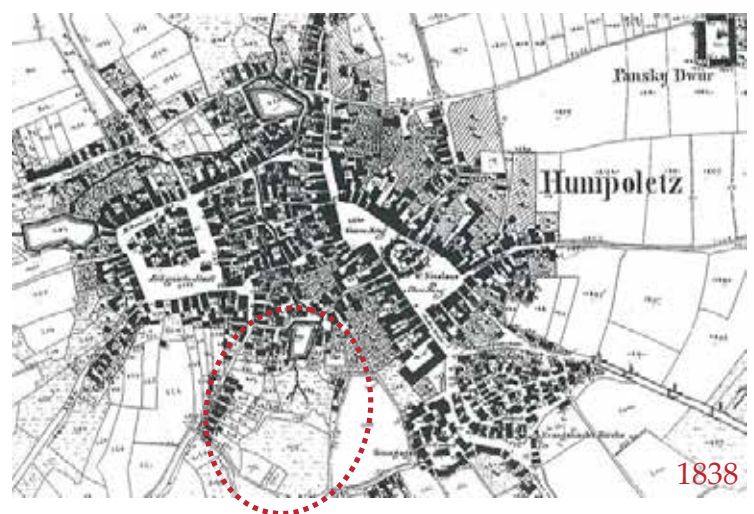
Humpolec má mimořádně zajímavý půdorys. V podstatě jde o *dvouměstí*, rozdělené krátkým přítokem Psturžného potoka. Lokační jádro je na východní straně potoka, na nevýrazné vyvýšenině. Zde bylo na vidlici cest do Německého (Havlíčкова) Brodu a Jihlavy lokováno velké *trojúhelné tržiště* s prudce svažitou dolní částí, v jehož středu vznikl nejpozději před rokem 1233 kostel. Tuto lokaci lze zřejmě spojit s lokátorem Gumpoldem a řádem německých rytířů a datovat do 1. poloviny 13. století. Kostel byl v neznámé době mohutně opevněn, čímž bylo náměstí rozděleno na dvě části: *Horní a Dolní*. Původní přímé pokračování brodské cesty z východního kouta náměstí bylo později přerušeno a převedeno na odbočku z jihlavske cesty. Snad až po vzniku hradu Orlíka v poslední třetině 14. století vznikla Hradská ulice z východního kouta náměstí k východu. Opevnění kostela ukazuje, že vlastní město opevněno nikdy nebylo. V další etapě bylo na rovině západně od města lokováno *nové město s mimořádně velkým čtvercovým náměstím* (později opticky zmenšeno vestavbou domovního bloku) a ne zcela pravidelnou ortogonální uliční sítí. Kdy k této lokaci došlo, není jasné. Teoreticky, snad v souvislosti s kolonizační aktivitou Jindřicha z Humpolce, nebo až Václava z Dubé někdy v 70. letech 14. století, případně ještě později. Tento nový celek se snad od počátku nazýval *Böhmische Stadt*. Severní část náměstí, která se vestavbou bloku změnila na ulici, se tehdy nazývala Böhmische Gasse. Jako jediný důvod lze vidět národností odlišnost, totiž vznik české obce vedle německé. Za třicetileté války bylo město přibližně ze čtvrtiny zničeno, nejpozději v 1. polovině 18. století však začalo díky rozvoji *soukenictví* poměrně rychle růst a mimořádný přírůstek počtu domů zaznamenalo ve 2. polovině 18. století a 1. polovině 19. století. Především až v této době byla intenzivně zastavěna plocha mezi oběma náměstími. Město se rozšiřovalo i podél některých cest. Jihovýchodně od Horního náměstí se zformovaly dvě specifické čtvrti. Mezi Brodskou a Jihlavskou ulicí, na Sichpilu, vznikla při evangelickém kostele evangelická čtvrť, zastavěná drobnější zástavbou. Urbanisticky jde vlastně o zmenšenou podobu Betléma na Hlinsku. Na protější straně Jihlavske ulice vzniklo v 18. století urbanisticky samostatné ghetto, jehož domy vytvořily v podstatě uzavřený dvůr uprostřed se synagogou. *Aditivní urbanistický vývoj, pro Humpolec typický, tak dal vzniknout pozoruhodnému celku, který u nás nemá přímou analogii*. Velký požár v roce 1763 zničil starý panský dvůr. Výrazný růst města, podpořený i nově císařskou silnicí z Havlíčkova Brodu na Želiv, Pacov a Tábor a opřený o velký rozvoj *soukenictví*, pokračoval i ve 2. polovině 19. a 1. polovině 20. století. Trvalý růst počtu domů zatímco počet obyvatel se soustavně snižoval. Vnitřní město procházelo poměrně výraznou přestavbou, spojenou s dílčí regulací ulic. *Nové ulice byly často vytvářeny jako kolmé spojky starších cest*. Funkci severní okružní převzala Nová ulice po severní straně města. *Dvě paralelní starší cesty z Českého náměstí k jihozápadu přispěly k rozvoji města směrem k nádraží, ale ani zde k soustředěnému rozvoji nedošlo*. Výsledkem této etapy urbanistického rozvoje bylo tedy značné rozšíření intravilánu při poměrně malé intenzitě zástavby. V samém závěru tohoto období došlo k další regulaci vnitřního města podle návrhu J. Gočára – roku 1939 úprava prostranství před poštou, roku 1941 terénní úprava hlavního náměstí s terasovitým řešením Dolního náměstí. Výrazný rozvoj města pokračoval i v období socialismu, a to již v jeho první polovině. Jednoznačným kladem této etapy urbanistického vývoje bylo nerozšiřování intravilánu města. Především díky rodinné výstavbě byl obvod města výrazně scelen. Otevřením dálnice Praha-Brno se město ocitlo v nových dopravních souvislostech. Po jižním a jihovýchodním obvodu města byla vybudována přeložka Pelhřimov-Havlíčkův Brod a částečně byly upraveny trasy ostatních výpadových silnic. *Severozápadně do nádraží, vně nové jihozápadní okružní ulice, byla zformována větší průmyslová zóna, zatímco některé starší provozy uvnitř města byly zrušeny*. Především severozápadně od města se rozvinula sídlištní zástavba. Ta bohužel zasáhla i do staré zástavby. *Zcela bezohledně byla rozrušena historická půdorysná kompozice na území mezi oběma náměstími a zčásti i samo České náměstí*. Tento zásah byl natolik dezurbanizační, že převážil jinak spíše kladné hodnocení urbanistického hodnocení vývoje města v této době. Zbořena byla ovšem také severní část židovské čtvrti. Pouze Horní a Dolní náměstí uniklo necitlivým zásahům a bylo poměrně zdařile obnoveno.

2003

2013

KONCEPT

2

dotvoření nekomponovaných
nároží, vymezení stávající zídka

posílení hmot ulice Hálkova

uzavření a posílení ulice Masa-
rykova

využití terénního zlomu pro
předprostory dílen a skladů

uzavření zahrad rodinných
domů

uzavření a rozšíření zahrady dps

navržení několika typů prostor

průhledy na kostel a panorama
historického centra

průhled na vilu Domova Blaho-
slavené Bronislavy

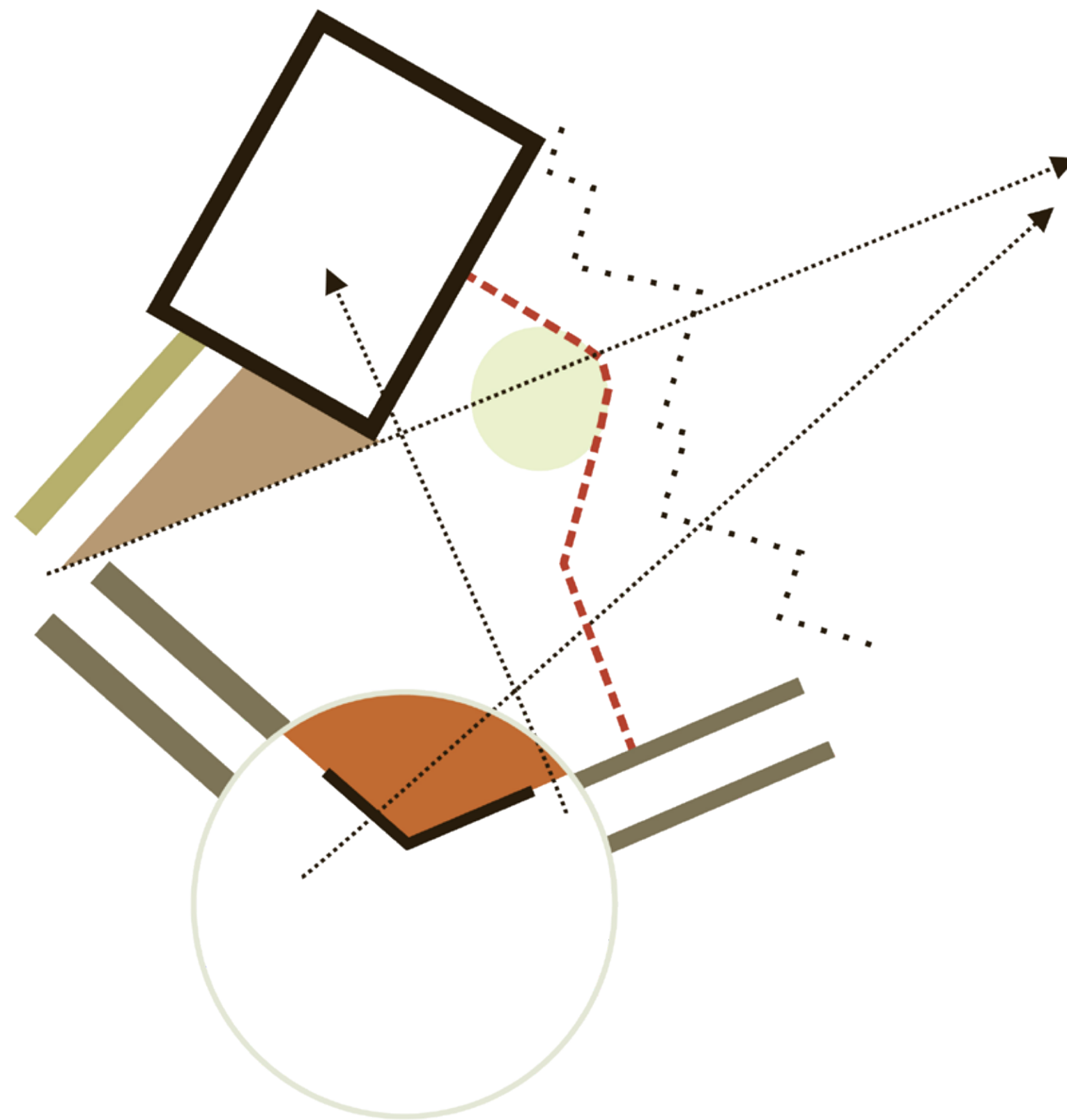

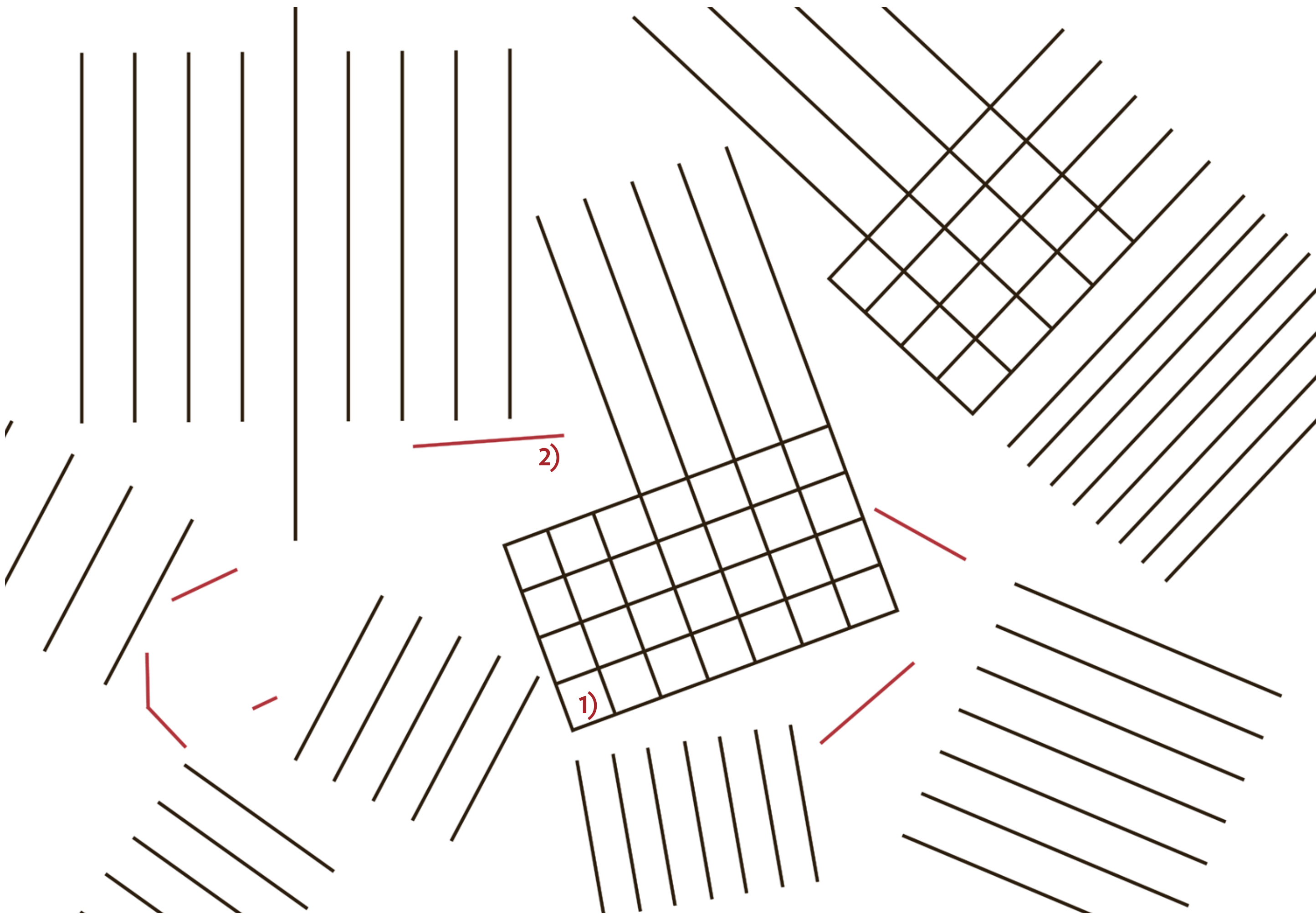
SCHÉMA KONCEPTU

RASTRY

V celém městě je velmi obtížné jednoznačně určit charakter či rastr zástavby – viz urbanistický vývoj (K. Kuča – kapitola historie). Přesto lze vypořovovat útržky různých typů.

*Na řešené území zasahuje několik druhů – nejpríznačnější je pravouhlá mřížka továrních hal **1**), která je stále čitelná uvnitř velkého městského bloku, kterého je území historicky součástí.*

*Mimo pestré koláže mřížek se navíc přidávají jednotlivé objekty, které zcela vybočují. Na řešeném území je to objekt domova důchodců **2**).*

DVORY

Dvory jsou místa více či méně vymezená výrazné funkcí. Dotvářejí hutnost města, ač nejde o hmoty domů. K řešenému území se vztahuje sedm typů.

- 1) zahrady, parky*
- 2) předprostory domů s významnou funkcí*
- 3) terasy, střechy*
- 4) zahrádky rodinných domů*
- 5) poloveřejné dvory obytných domů*
- 6) technické dvory dílen a skladů*
- 7) předprostory domů s méně významnou funkcí*

MALÉ MĚSTO JAKO TÉMA

Projekt pro malé město s 10 tisíci obyvateli navazuje na téma Architektura mimo centra. Malé město je svébytné téma – maloměsto, maloměšťané, malé poměry, malé rozměry, strach z výstřednosti, poklid až nuda, blízkost i nechtěná ... opovrhování vesnicí a pokukování po větších městech. Odlišuje se výrazně architektura na malých městech od velkoměstské?

Humpolečané

PROJEKT

3

PRŮVODNÍ A TECHNICKÁ ZPRÁVA

POSTOJ K STÁVAJÍCÍMU STAVU

Hala supermarketu i domek lékárny jsou *nehodnotné stavby* s malou schopností dotvářet místo urbanisticky, proto navrhuji jejich *demolici*, kladu si ovšem za cíl jejich *funkce v návrhu zachovat*. Parkovací stání přemísťuji pod terén a využívám terénního zlomu pro vjezd automobilů i pro zásobování samoobsluhy. Ponechávám kamennou zídku *(f)*, pozůstatek z původního plotu strojíren, nyní obyvateli využívaná jako velká lavice a místo pro schůzky. Dále ponechávám vzrostlé staré duby v prostoru za zídkou, vhodně dotvářejí nově navržené náměstí.

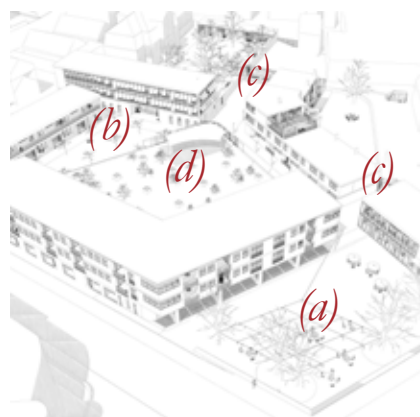
VAZBY NA OKOLÍ

Území lze označit za *lokální centrum**. Je součástí velkého *městského bloku*, ten zasahuje na protějším nároží do historického Českého města – dnes Masarykova náměstí a předprostoru konferenčního centra s hotelem. Deset minut chůze je historické Německé město – dnes hlavní Horní a Dolní náměstí.

Křižovatka je vstupní branou pro cestující autobusem – jediná městská zastávka Mléčné lahůdky. Cestujících je v pracovních dnech velké množství: žáci, pracující či pacienti polikliniky...

MĚSTSKÉ PROSTORY

Návrh vychází ze skutečnosti, že území je *součástí širšího centra města*, proto navrhuji několik typů městských prostor pro pobývání. Reprezentativní prostor náměstíčka *(a)* vymezuje směrem k silnici stávající zídka a staré duby; náměstíčko bude vydlážděno velkými žulovými hranoly pravoúhle skládanými, osvětlení sítí žárovek; použije se přenosný označený městský mobilář. Dvůr pro venkovní trhy *(b)* tvoří mlatová zpevněná plocha, ze které vyrůstají drobné javory – Acer platanoides Globosum, typické pro Humpolec 19. století a ve městě stále rostoucí. Se sousedním prostorem dílen a skladů je řešené území propojeno dvěma venkovními schodišti s pergolami, ta zároveň slouží jako vstupy do parkoviště *(c)*.

Hala samoobsluhy *(d)* je inspirována tovární halou i krytým tržištěm *(e - Mercato del Pecse, Venezia)*. Světlíky přivádí denní světlo typické galeriím. Je myšlená jako variabilní prostor s možností otevření do exteriéru. Připravena i na proměnu v krytou tržnici v blízkosti trhů venkovních.

STAVEBNĚ KONSTRUKČNÍ ŘEŠENÍ

Podzemní parkování je řešeno jako kombinace stěnového a sloupového systému, aby se vyhovělo vložení zázemí a skladů pro samoobsluhu. Nadzemní patra jsou navržena ze železobetonového vyzdívaného skeletu. Hala samoobsluhy je zastřešena betonovou lomenicí se světlíky, extenzivně ozeleněnou, pobytovou.

Fasády patra parteru obchodů jsou z umělého kamene používaného především v 19. století. Ostatní patra převážně s bytovou funkcí kryje jemná světle tónovaná omítka. (Viz detail typické fasády.)

Tvary a poměry rozměrů zasklení vycházejí z analýzy typického zasklení ve městě. V parterovém podlaží jsou rámy kovové, v dalších podlažích dřevěné. Přístavba Domova Blahoslavené Bronislavy má prosklené plochy, jež jsou stíněny předokeními textilními markýzoroletami. Kavárnu je možné stínit vnitřními dřevěnými roletami.

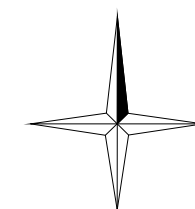

C. 4

!

PLÁN MĚSTA S NÁVRHEM

1 : 2500

LEGO FUNKCÍ

FUNKČNÍ VYVÁŽENÍ

Dnešní stav území je funkčně chudý, nabízí pouze nákup či zaparkování. Lidé diskutují v hloučcích mezi auty na parkovišti (a). Děti pobíhají před ob-
ludným vstupem do supermarketu (b). A večer je území místem duchů (c).
Navrhuji pestré funkční rozvržení, intenzivněji využívající a přínosné pro město – halu samoobsluhy obklopenou běžnými krámkami přístupnými z ulice Hálkova, veřejné wc, kavárnu nebo restauraci, ateliérové komerční prostory, malé prostory služeb. V kombinaci s několika typy bydlení – pavlač nad ateliérovými prostory se nabízí k doplnění, dvoupatrové řadové rodinné bydlení se společným soukromým dvorem a vzrostlým ořešákem, bytový dům se sdílenou ozeleněnou terasou, ta je nad halou samoobsluhy. Blízký Domov Blahoslavené Bronislavy zapojuji do území rozšířením, zároveň zvětšuji a uzavírám do klidu za zdí jejich soukromou zahradu.

1
rozšíření domova pro seniory
a dokoňponování zahrady

2
bydlení různých typů

3
komerční plochy ateliérového typu

4
kancelářské prostory

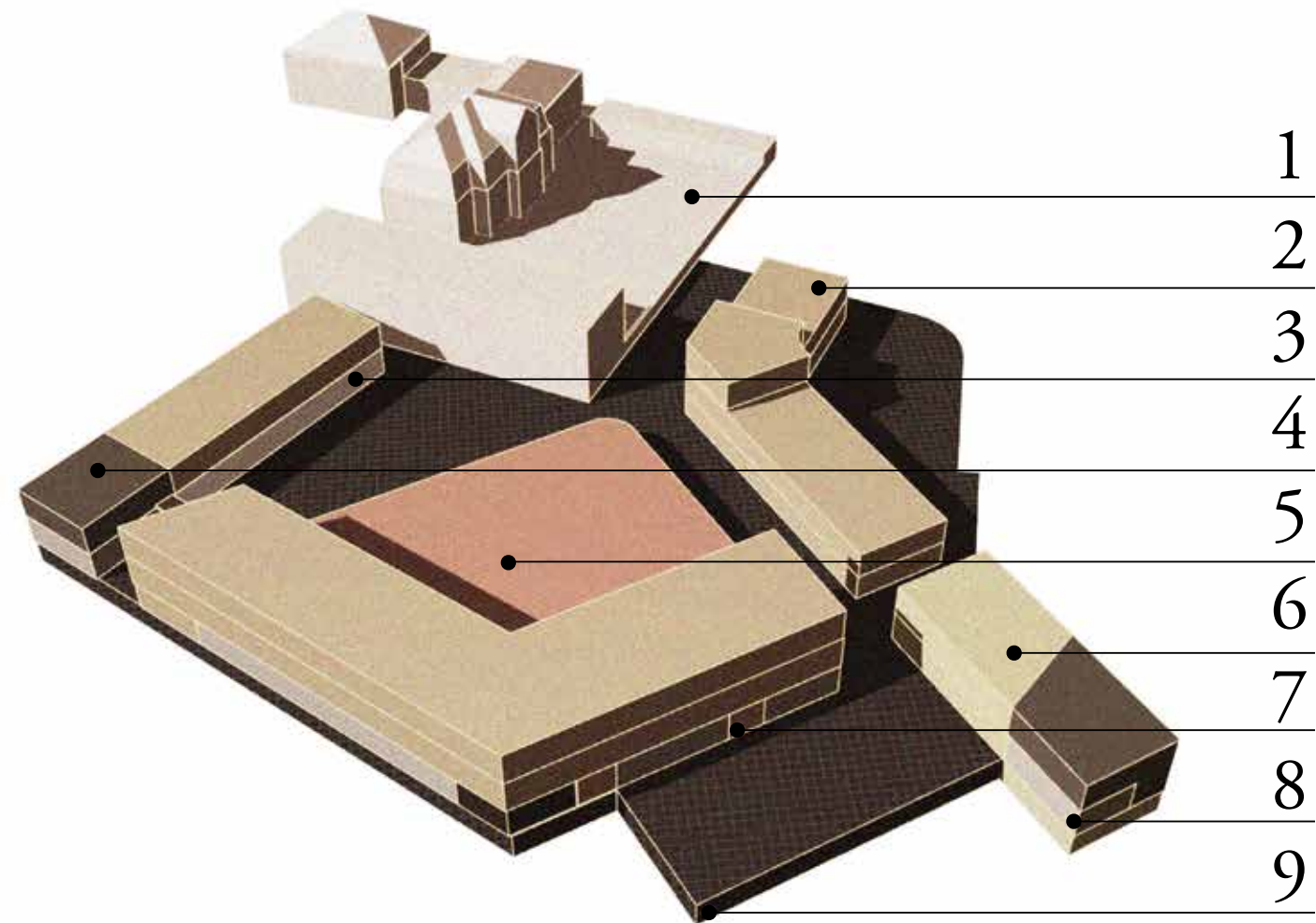
5
samoobsluha

6
kavárna / restaurace

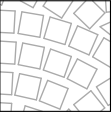
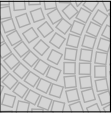
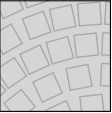
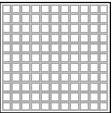
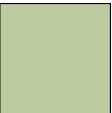
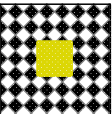
7
vstup bytového domu

8
komerční prostory

9
parkování pod úrovni parteru

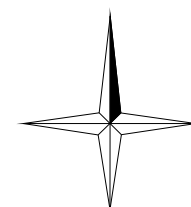
SITUACE PARTERU

žulová dlažba vějířová – stávající	
malé žulové kostky vějířové – návrh	
velké žulové kostky vějířové – návrh	
beton	
dlažba slavnostní	
sklobeton podsvícený z podzemního parkování	
květinový záhon	
stromy, rostliny v květináči	
mlat	
trávník	
dlažba barevná – interiér	
vstupy – bydlení a ostatní funkce	

1 : 2500

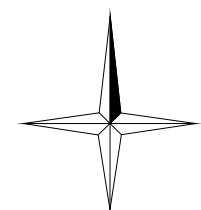
PŪDORYS PARTERU

1 : 500

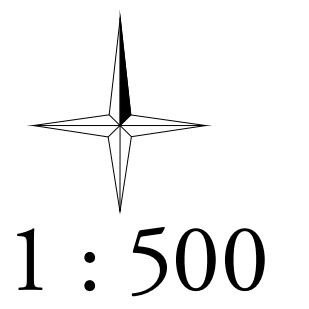
1 NP

1 : 500

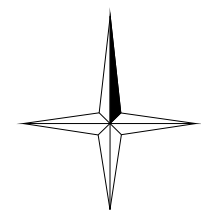

2 NP

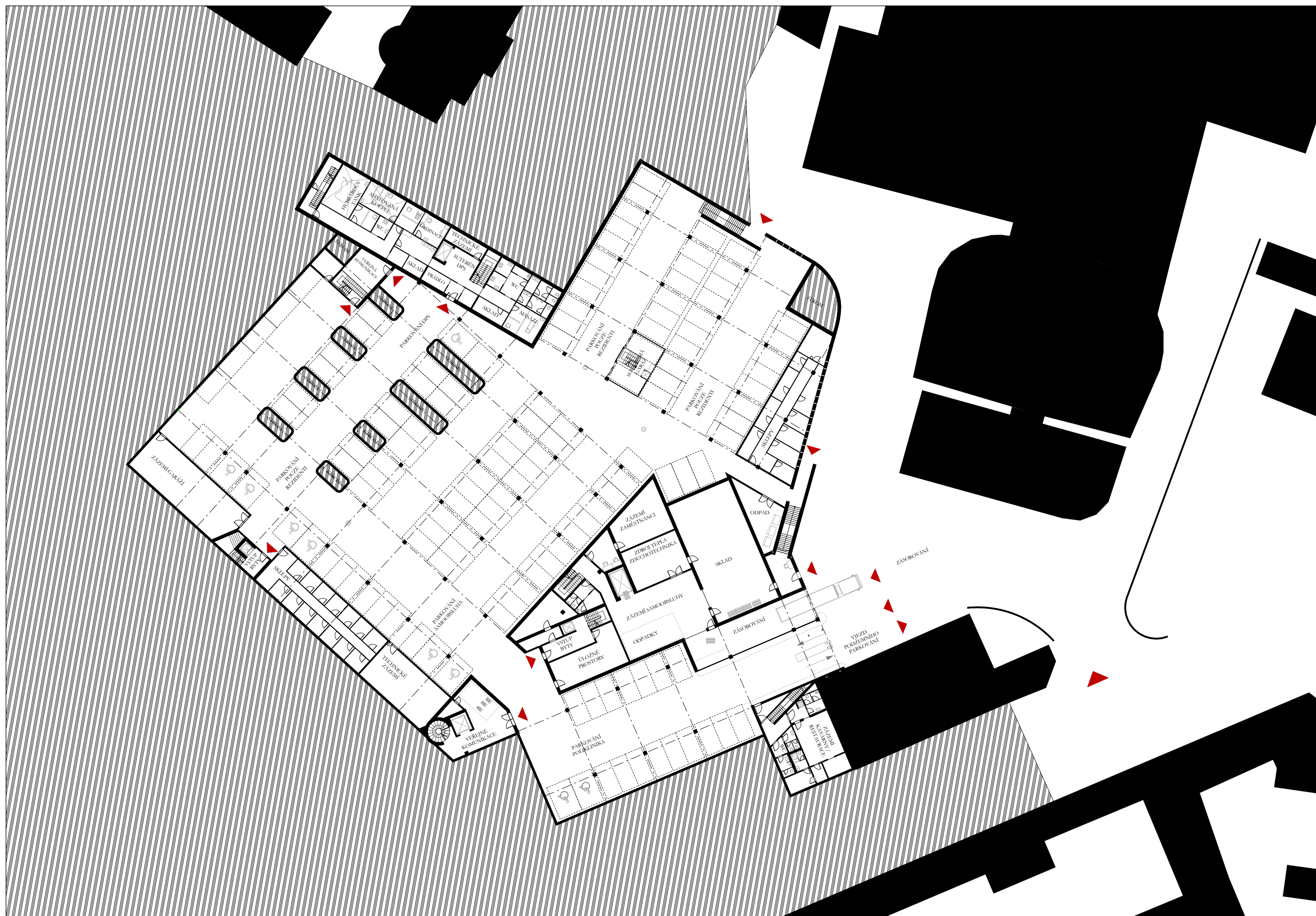

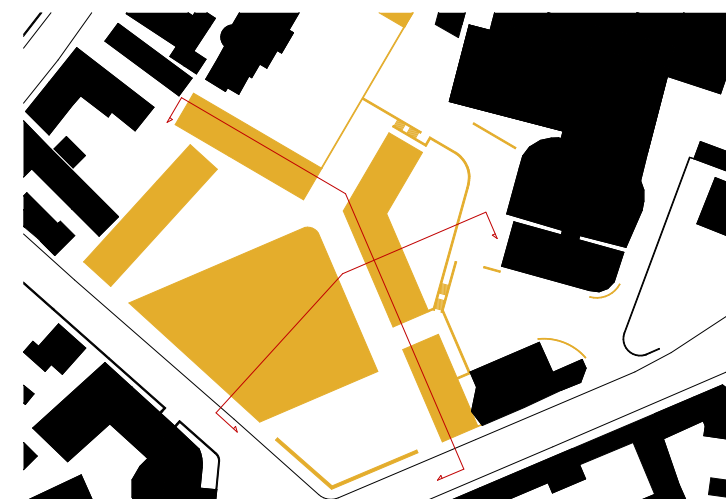
1 PP

1 : 500

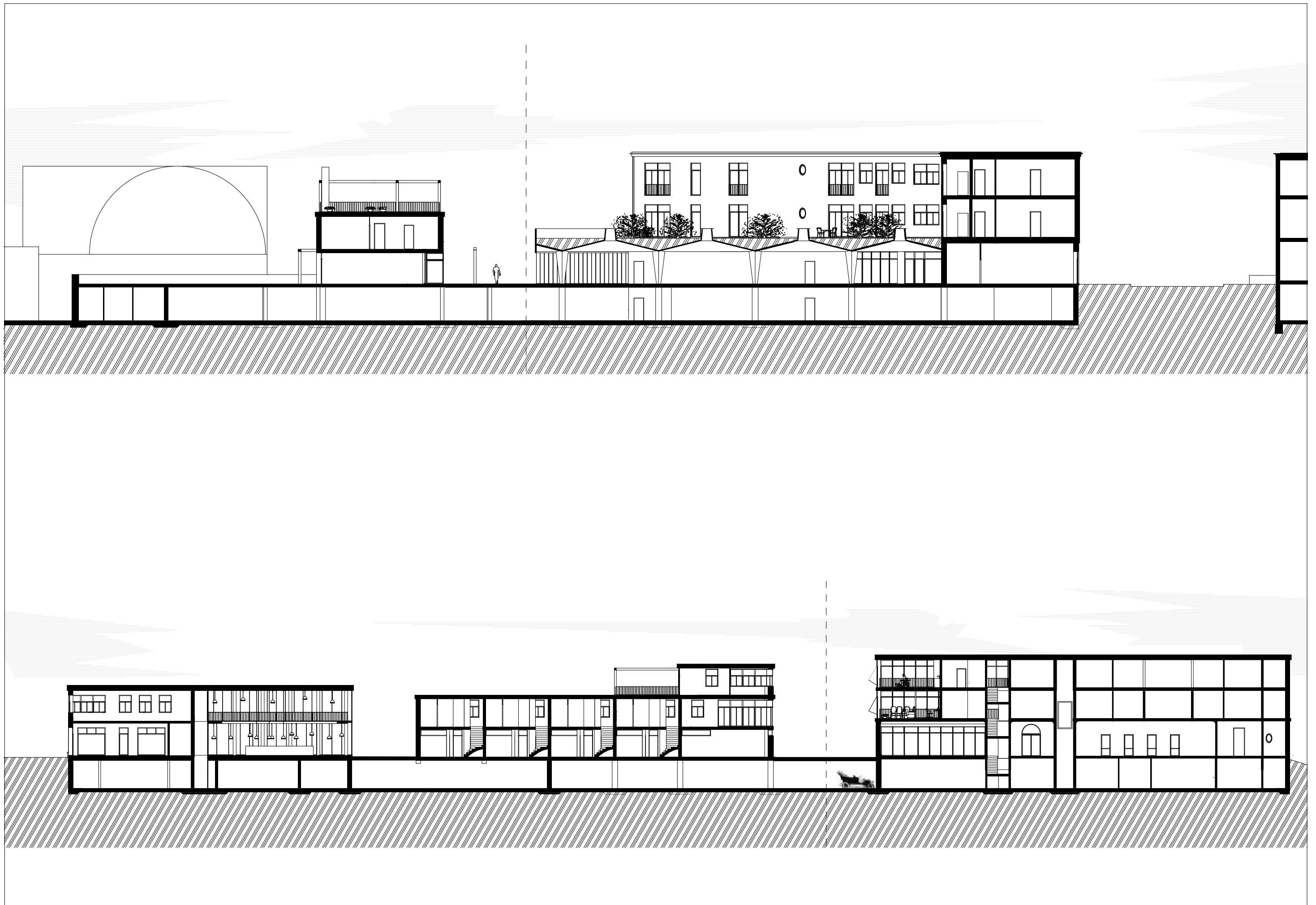
V—Z

S—J

ŘEZY ÚZEMÍM

1 : 300

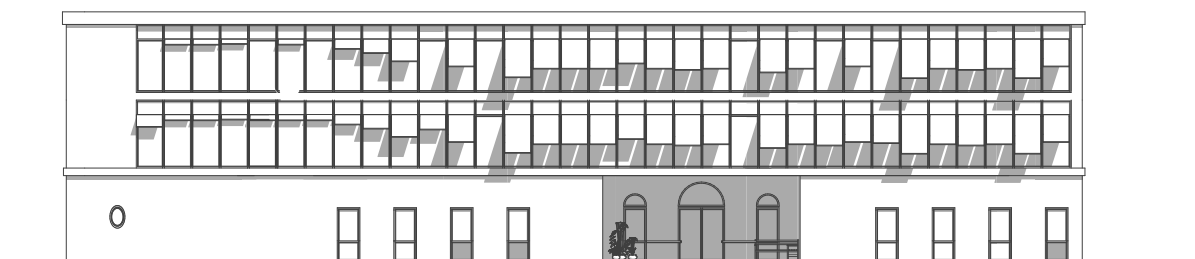

POHLEDY NA JEDNOTLIVÉ DOMY

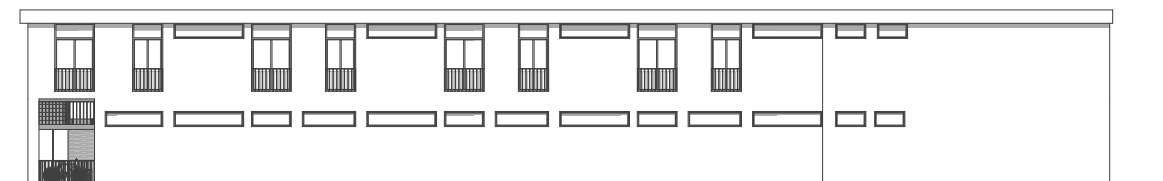
1 : 300

bytový dům se samoobsluhou a malými obchody

dům s pečovatelskou službou

pavlačový dům s ateliéry

kavárna a řadové domy

DETAIL TYPICKÉ FASÁDY

korunní římsa

omítka hladká světle tónovaná

okna obytných prostor s dřevěnými rámy

zábradlí kovová tyčová – kovářská čerň

umělý kámen světlý

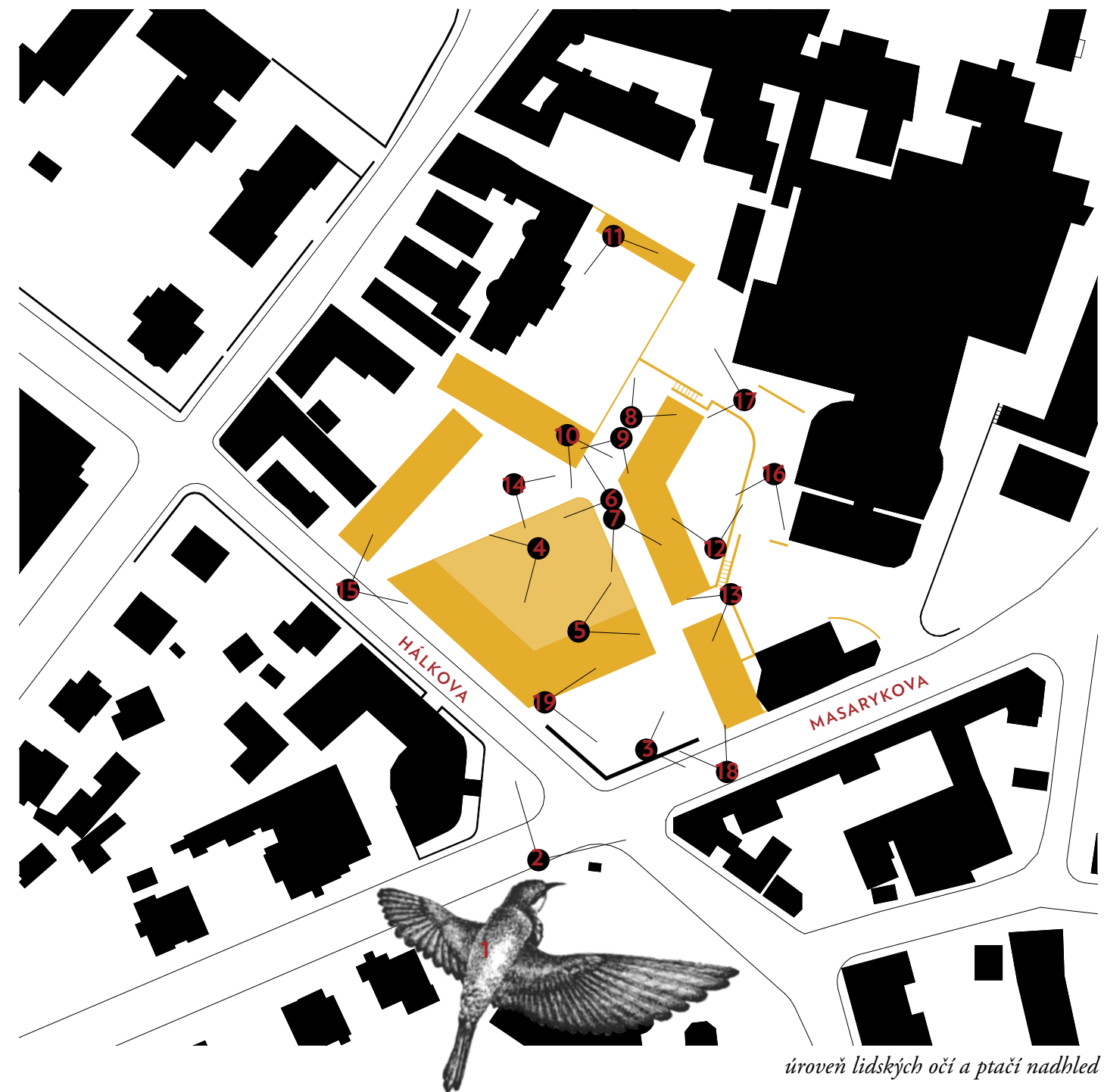
okna komerčních prostor s kovovými rámy – kovářská čerň

terén

VYOBRAZENÍ

4

NÁMĚSTÍČKO VYMEZENÉ STARÝMI DUBY A PŮVODNÍ ZÍDKOU

POD ALTÁNEM NA SDÍLENÉ STŘEŠNÍ ZAHRADE BYTOVÉHO DOMU

VÝHLED ZE ŠTŘEŠNÍ ZAHRADY NA KOSTEL

PERGOLA SPOJENÁ S VENKOVNÍM SCHODIŠTĚM DO PODZEMNÍHO PARKOVÁNÍ

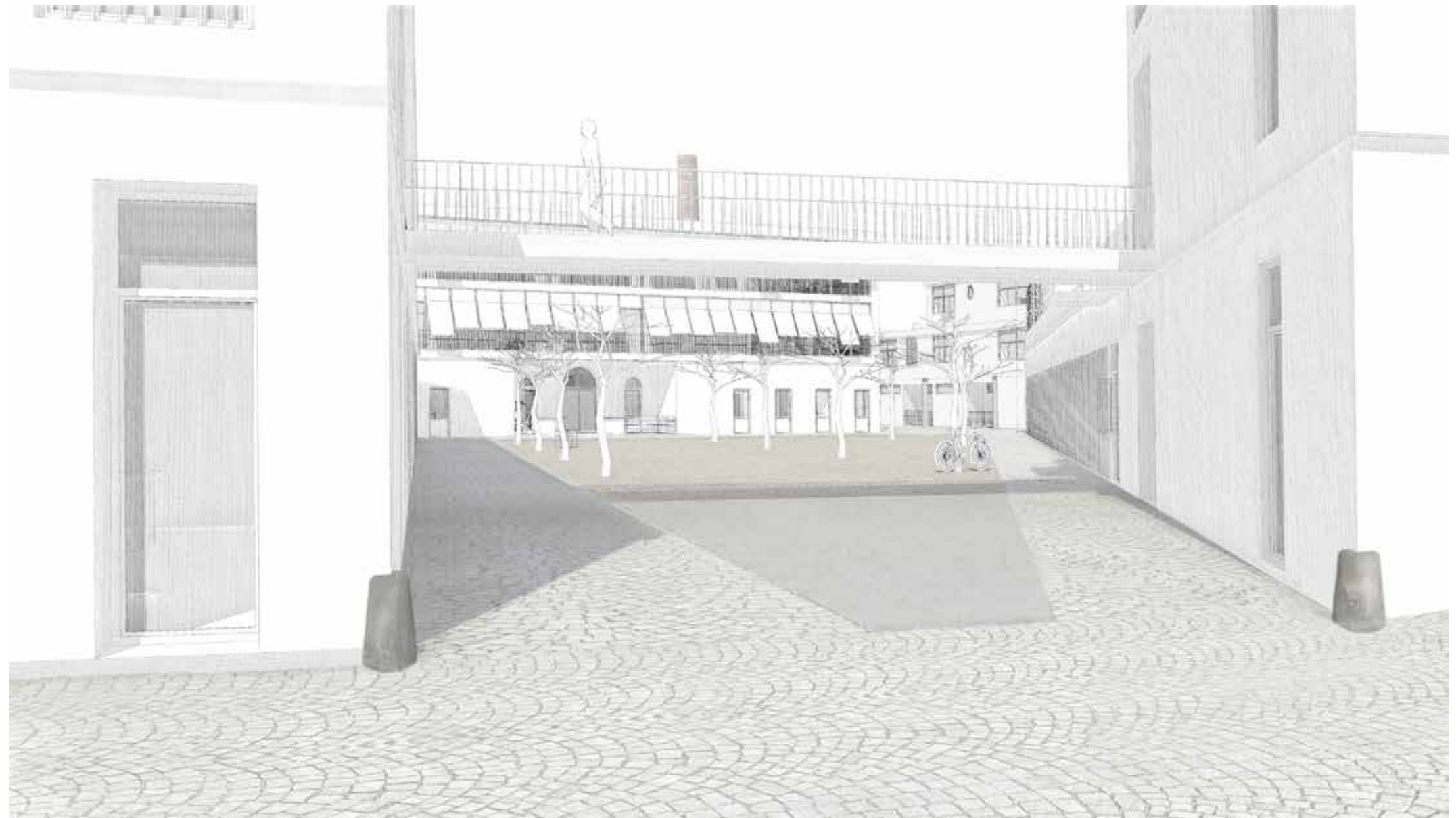

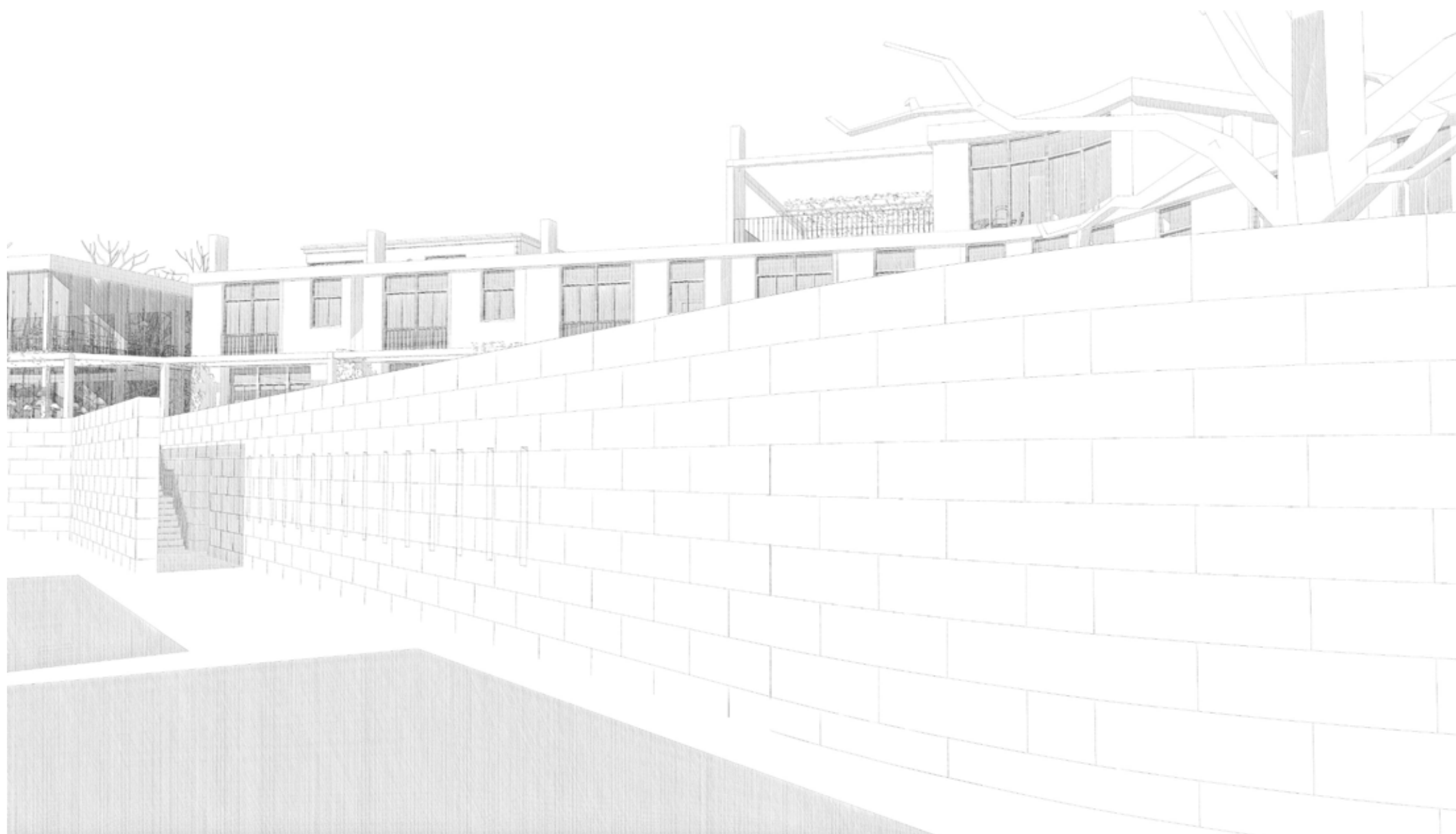

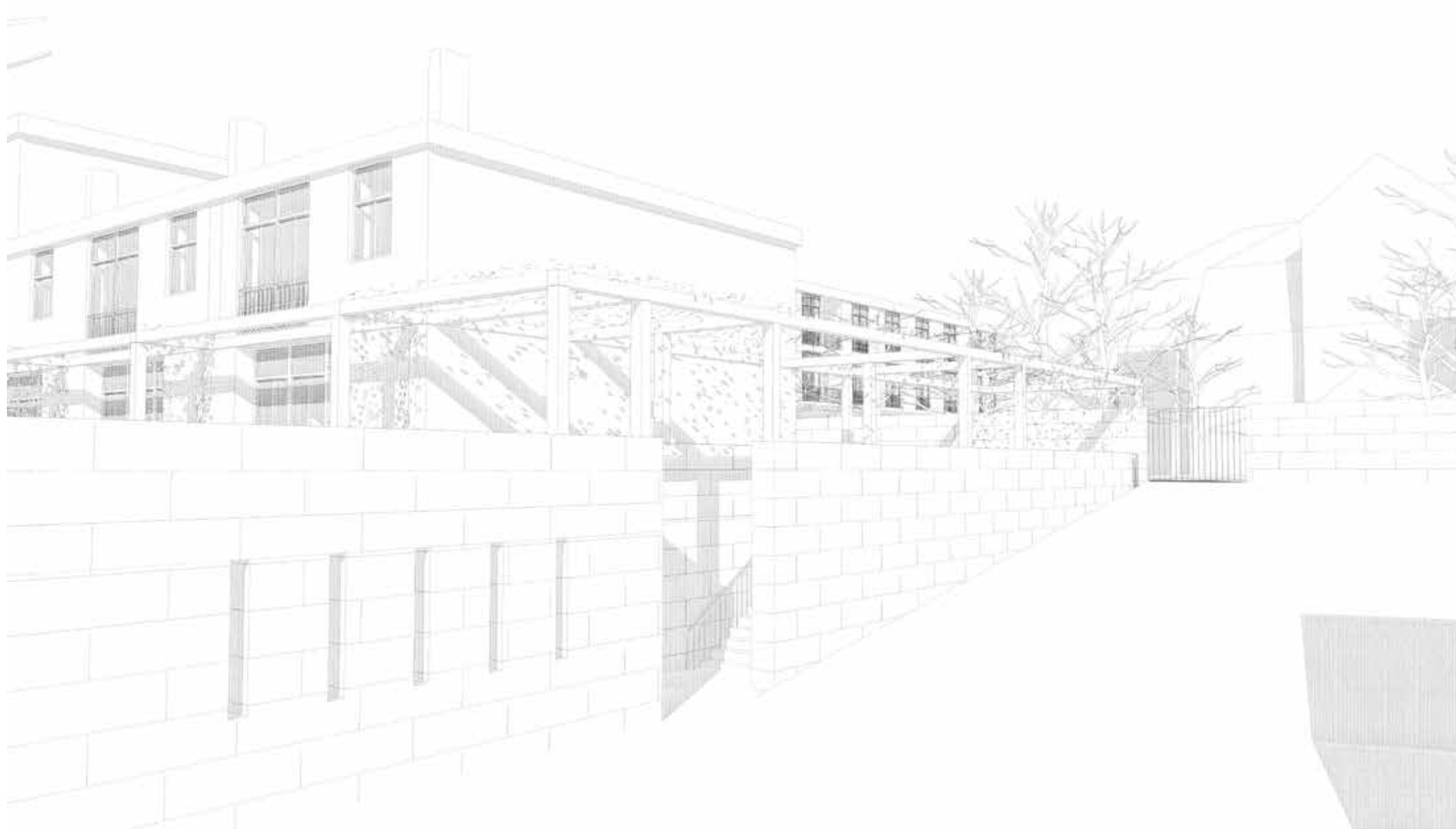

POHLED Z DÍLENSKÝCH DVORŮ

PRŮHLED ULÍČKOU NA DOMOV BLAHOSLAVENÉ BRONISLAVY

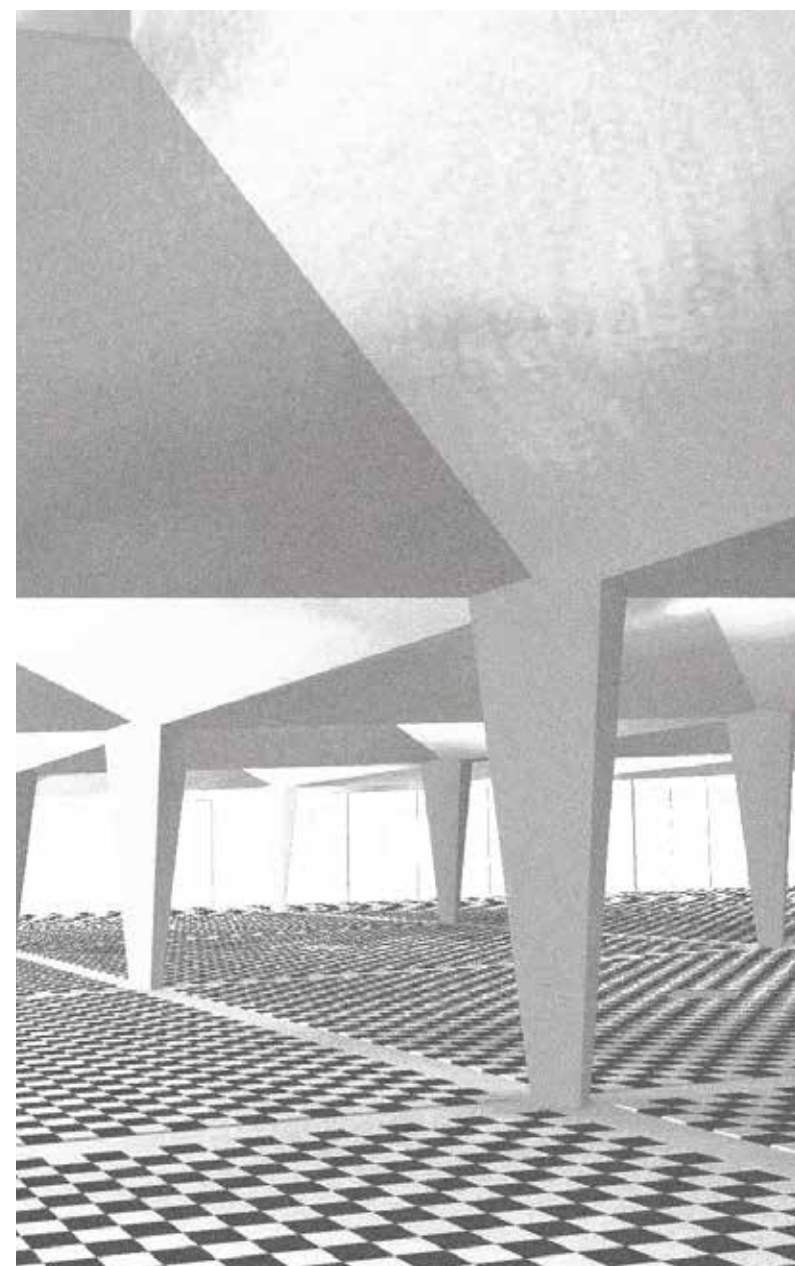

ULICE MASARYKOVA

DOPLNĚNÍ

5

ODBORNÉ KONZULTACE

prof. Ing. arch. Zdeněk Fránek
Ing. arch. Dana Raková
Ing. arch. Michal Kuzemenský
M.A. Martin Kloda
Ing. arch. Ing. Jiří Jandourek
Doc. PhDr. Petr Rezek
MgA. Petr Šmídek
Ing. Jana Košťálová
Ing. Vladislav Bureš
Jan Březík

POUŽITÁ LITERATURA

Kevin, Lynch. *Obraz města*. Praha: BOVA POLYGON, 2004.

Kocian, Oldřich. *Okénka do života Humpolce*. Humpolec: Živnostenská záložna, 1941.

Kobliha, Gustav. *Humpolecko*. Praha: Nakladatelství Pavla Korbra, 1912.

Kuča, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezku*. II.díl. Praha: Libri, 2000.

Kulturní stopou Humpolecka : Hrdličkův jubilejní sborník. Humpolec: Městský národní výbor, 1969.

Pavel, Nocar. *Humpolec, ohlédnutí za starými časy*. Humpolec: Tiskárny Havlíčkův Brod, 2007.

Pleva, František. *Vrchovina neznámá : Stručná historie měst, městysů, obcí a významných míst Vrchoviny od Humpolce k Havlíčkovu Brodu*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2008.

Šárka, Malá; Roman, Koucký. *koucky-arch.cz/3*. Praha: Zlatý řez, 2004.

Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. II. díl. Praha: Libri, 2000.

Umělecké památky Čech. Svazek první. Praha: Academia, 1977.

PODKLADY

Muzeum Dr. A. Hrdličky Humpolec
Český úřad zeměměřický a katastrální Praha

PODĚKOVÁNÍ

především trpělivým rodičům a rodině!